

Onderstaande agendapunten zijn een licht ingekorte versie van een oproep tijdens Radio Futura (zaterdag 17 september 2014), uitgesproken door Tobias Kokkelmans in het kader van het onderwerp 'idee voor de toekomst'

“Als voorzet hierbij alvast mijn eerste agenda. Met veel te veel punten. Maar beter teveel dan te weinig. Dus: kies maar. Of: vul aan.

1.

Onze culturele kaalslag dateert van ver vóór de bezuinigingen. En we hebben daar allemaal een rol in gespeeld. Of niet in gespeeld. Wat op hetzelfde neerkomt. Deze nare spiegel hou ik mezelf voor. Niet als een *mea culpa* maar als herinnering dat we op dit moment ook nog steeds een rol te spelen hebben. Of niet willen spelen. Wat op hetzelfde neerkomt.

2.

De mantra van het zogenaamde afnemende draagvlak waarmee (in mijn eigen bewoordingen) 'de aristocratisering van onze infrastructuur' wordt gelegitimeerd, die sleetse mantra heeft echt afgedaan. Die argumentatie is totaal wankel. De macht moet zich opnieuw, op een andere manier, legitimeren. De macht in de breedste zin van het woord: niet alleen de personificaties van de macht (de posities die we als de gebruikelijke machtsposities aanduiden). Dat is véél te smal. Maar veel fundamenteeler, namelijk de mate van invloed die wij allemaal, individueel of in samenhang, kunnen uitoefenen. De macht die wij allemaal uitoefenen. *Die* macht moet zich met andere argumenten gaan legitimeren. We moeten met iets beters komen. We moeten ons opnieuw verantwoorden, we moeten opnieuw ter verantwoording roepen, we moeten opnieuw formuleren, we moeten kleur bekennen. Het doel daarbij is niet: tegen de aristocratisering. Het doel is: vóór de *democratisering*. Hoe krijgen we die democratisering die tot stilstand is gebracht, weer op gang?

(Democratisering is proces dat nooit mag stoppen, wil je de democratie een serieuze kans blijven geven en wil je het vertrouwen behouden in de democratie en je eigen politieke vermogens. We bedrijven namelijk al de hele tijd politiek, ook nu, alleen doen we de hele tijd alsof dat niet zo is. Onze politieke vermogens hebben we dus niet 'verleerd'. Wat we wel verleerd hebben, is onze politieke vermogens te benoemen, te expliciteren, uit te dragen, te bekennen.)

3.

Mijn eigen kleurbekentenis, mijn overtuiging is gevormd door Jan Kassies: laat duizend bloemen bloeien. Omarm de diversiteit. Het is onze redding.

4.

Wat is kwaliteit en hoe waarborgen we die kwaliteit? Etymologisch is het woord ontleend aan het Latijnse 'qualitas', oftewel 'hoedanigheid, eigenschap'. Kwaliteit betekent dus eigenschap. Iets heeft kwaliteit als het een karakteristiek kenmerk bezit. En hoe karakteristieker, hoe kwalitatiever. Kwaliteit is dus letterlijk een relatief begrip. Kwaliteit openbaart zich ten overstaan van iets anders. Iets heeft kwaliteit door het 'onvergelijkelijk eigene' dat zich aftekent opzichte van het bestaande. Dus, denk ik dan, hoe meer verschil, des te meer diversiteit, des te meer kwaliteit. En: hoe minder verschil, des te meer eenheidsworst en des te minder kwaliteit.

5.

Terug naar het tweede agendapunt: hoe krijgen we die democratisering weer op gang? Voor mijzelf leidt dat tot een concretere vraag: hoe waarborgen en stimuleren we die diversiteit? Met andere woorden: hoe waarborgen en stimuleren we de ruimte voor verschil, voor verschillende, autonome esthetieken (het liefst zovéél mogelijk wat mij betreft)?

6.

Hoezo deugen de productiehuizen niet? Wat deugt er dan niet aan? En als er al iets niet deugt, waarom moeten ze dan maar allemaal afgeschaft of gemarginaliseerd worden? We kunnen ons niet alleen maar richten op instituten in het centrum. We hebben ook plekken aan de rand nodig, aan de einder, aan de horizon. Daar waar andere horizonten gezien kunnen worden dan de horizon die vanuit het centrum zichtbaar is. Instituten aan de rand: fysieke plekken met geormerkte budgetten die niet bevoogden maar ontvoogden, die niet consolideren maar emanciperen. Instituten aan de rand die erop gericht zijn zichzelf voortdurend te de-institutionaliseren. Dat is voor mij de manier hoe ik de plek van productiehuizen zou willen verantwoorden, sterker nog, ter verantwoording zou willen roepen.

7.

Hoezo, overproductie? Hoezo?

8.

De rol van podia in de podiumkunsten en de *stoelenwoeker*: hoe komt het dat de aanwas van stoelen sneller groeit dan de aanwas van publiek? Wat gaat daar mis?

9.

Dit is een belangrijk en voor mij persoonlijk punt, dat inhaakt op de groeiende trouw van het toneelpubliek in de afgelopen decennia. En het toont een blinde vlek in onze – wij de mensen die theater maken – omgang met onze toeschouwers. Namelijk de toeschouwers als afnemers. Als anderen. Als mensen die het maar vooral mooi moeten vinden wat we doen. We zijn zo ontzettend bang voor onze toeschouwers. In plaats van mét hen te praten, praten we tégen hen. Of over hen, nog erger. En proberen we hun kijkervaring ongevaarlijk te maken door te doen alsof het publiek het niet begrijpt. Alsof ze niet ‘onze’ taal spreken. Wij zijn óók dat publiek. Er is helemaal geen verschil. De beste dramaturgische gesprekken heb ik toch echt gevoerd met mensen die niet in de theaterwereld werken, die puur uit interesse komen kijken en die echt een gesprek met je willen aangaan. Eerder in deze Radio Futura-aflevering werd uitgelegd hoe het Transitiebureau werkt: een van de doelen is het ontwikkelen van een andere taal over kunst. Dat ontwikkelen van een andere taal geldt ook voor *de taal van de toeschouwer*. Een taal *met* onze toeschouwers, gevoed door onze toeschouwers: een taal van toeschouwers met toeschouwers. Van liefhebbers met liefhebbers. Dat zijn we verplicht aan onszelf en aan ons trouwe, groeiende publiek.

10.

Structuur is niet neutraal. Structuur is ook inhoud, is *juist* inhoud. De vorm van een structuur bepaalt namelijk ook het gebruik ervan. Cijfers zijn ook niet neutraal. De leukste gesprekken van de afgelopen weken waren de cijferdiscussies. “Pas op dat je niet in een cijfermoeras terecht komt.” Nou, kom maar op, maak het hard. Bewijs dat het publiek niet groeit. Bewijs het maar. Besef wel: de lat ligt hoog. Nogmaals: cijfers suggereren een neutrale structuur, maar ook cijfers zijn niet neutraal. Aan elke berekening gaat eerst een motivatie vooraf. Niet andersom. Er is niet eerst de berekening en dan pas de motivatie. Rekenen is ook kiezen. Dus ja, laten we elkaar dat cijfermoeras insleuren. Om er vervolgens achter te komen dat er maar één vraag is die ons eruit zal redden, namelijk de vraag naar de achterliggende motivatie: “ja, maar wat *wil* je nou eigenlijk?”

Ik ben benieuwd naar je reactie, tegenwerping of aanvulling.
Kom het vertellen vanaf maandag 27 oktober.”

De Agenda. Een alternatief advies.

Eerste datum: maandag 27 oktober, 19u00

De Theaterschool, Jodenbreestraat 3, Amsterdam